

Se on sitten moro!

En nyt kuitenkaan ole siirtynyt tamperelaiseksi, vaikka tamperelaiseksi minua on joskus luultu. Vuonna 1965 sanomalehti Pohjalaisen otsikoi: ”Tampereen Kyyrönen voittoon Teuvalla”. Ihmettelin, miksi urheilutoimitus noin otsikoi. Mikä lienee ollut tietolähde?

Selvisihän se vuosia myöhemmin. Kalevan Rastia, jota silloin edustin, luultiin Kalevan kaupunginosan suunnistusseuraksi. Epäilenpä, että moni tamperelainen suunnistajakin saattoi olla samaa mieltä. Sen verran tuttavallisesti minua silloin kohtelivat TKV:n ja TP:n ikätoverit.

Paljastan nyt: moro on rapakivisoraa ja siihen kyllä sadat suunnistajat tutustuvat tulevan lauantain Arboretum-rasteilla.

Rapakivi, saksaksi Der Rapakivi. Sitä kymenlaaksossa riittää. Se on eräs jännittävimmistä – jos kysyt geologilta – Suomen maaperän kivilajeista. Sitä ei tavata Suomen ja Venäjän lisäksi kuin muutamissa muissa paikoissa maailmassa. Suurin osa Kymenlaakson alueesta on rapakiveä, graniitteihin kuuluvaa erikoiskiveä. Rapakivi on iältään 1,65 miljardia vuotta ja siten kallioperämme nuorinta osaa. Silti sekin on niin vanhaa, että kuuluu peruskallioon.

Se on saanut nimensä siitä, että plagioklaasikehän ja kalimaasälpäkeskuksen (noita ei tämän kirjoittajakaan ymmärrä) erilaisen lämpölaajenemisen seurauksena se rapautuu helposti murenevaksi soraksi eli moroksi. Rapakivi on sanana lainattu suomesta muihin kieliin, esimerkiksi englannissa se on muodossa Rapakivi granite ja saksassa Der Rapakiwi. Tämä johtuu siitä, että kivilaji on dokumentoitu ensimmäiseksi Suomessa.

Ja sitten loppuhuipennus. Suunnistajan pitää erottaa tavallinen kumpare ja rapakivikumpare maastossa. Rapakivikumpare on säännöllinen kasa, kartion muotoinen kohouma. Kartoittaja Asko Määttä on pitänyt kiinni kuvaustavasta: minimikorkeus on noin 1,7 metriä. Kumpare on kuvattu ruskealla täplällä, olipa sen korkeus tuo minimi tai jopa viisi metriä. Säännöllisen pyöreitä käyrämuotoja tuskin kartalta löytyy.

Muusta kuvaustavasta, maastosta ja radoista tulee raporttia ratamestarilta vielä ennen kisaa.

Kisan jälkeen sillä raportilla ei varmaan tekisi enää mitään. Paitsi ensi kevään KevätSuunnistuksessa, jota samoillaan äitienpäivän tietämissä näillä samoilla tantereilla ja kaksipäiväisenä.

Eero Mattila virittää rastipukkia rapakivikumparen pohjoisjuurelle. (löydätkö kuvasta yhden virheen? 🕵️)